

Ελληνική Εταιρεία Μελέτης του Εγκλήματος
και του Κοινωνικού Ελέγχου
Ε.Ε.Μ.Ε.Κ.Ε.

Αντιγόνη

το ερώτημα

Περιοδικό
για την Κριτική Εγκληματολογία,
το Ποινικό Πρόβλημα
και τον Κοινωνικό Έλεγχο

Δεκέμβριος
2021
Τόμος Ι
Αρ. 2

Αντιγόνη, το ερώτημα

Ελληνική Εταιρεία Μελέτης του Εγκλήματος και του Κοινωνικού Ελέγχου (Ε.Ε.Μ.Ε.Κ.Ε.)

Εξαμηνιαία Επιστημονική Επιθεώρηση για την Κριτική Εγκληματολογία,
το Ποινικό Πρόβλημα και τον Κοινωνικό Έλεγχο

Αντιγόνη, the question

Greek Society for the Study of Crime and Social Control (GRSSCSC)

Biannual Scientific Review on Critical Criminology, the Penal Problem and Social Control

Συντακτική Επιτροπή

Σοφία Βιδάλη, Μαργαρίτα Γασπαρινάτου, Στράτος Γεωργούλας, Όλγα Θεμελή,
Νικόλαος Κ. Κουλούρης, Χρήστος Κουρούτζας, Γιώργος Παπανικολάου, Ειρήνη Σταμούλη

Επιστημονική Επιτροπή

Έφη Αβδελά, Ομ. Καθηγήτρια, Πανεπιστήμιο Κρήτης, Αθηνά Αθανασίου, Καθηγήτρια, Πάντειο Πανεπιστήμιο, Βασιλική Αρτινοπούλου, Καθηγήτρια, Πάντειο Πανεπιστήμιο, Αλέξανδρος Κεσόπουλος, Επίκ. Καθηγητής, Πανεπιστήμιο Κρήτης, Κώστας Κοσμάτος, Επίκ. Καθηγητής, Δ.Π.Θ., Μαρία Κρανιδιώτη, Επίκ. Καθηγήτρια, Ε.Κ.Π.Α., Γιώργος Νικολόπουλος, Καθηγητής, Πάντειο Πανεπιστήμιο, Χάρης Παπαχαράλαμπος, Αν. Καθηγητής, Πανεπιστήμιο Κύπρου (CY), Στέφανος Παύλου, Καθηγητής, Δ.Π.Θ., Δημήτρα Σορβατζιώτη, Αν. Καθηγήτρια, Πανεπιστήμιο Λευκωσίας (CY), Ελισάβετ Συμεωνίδου-Καστανίδου, Καθηγήτρια, Α.Π.Θ., Τόνια Τζαννετάκη, Επίκ. Καθηγήτρια, Ε.Κ.Π.Α., Δημήτρης Χριστόπουλος, Καθηγητής, Πάντειο Πανεπιστήμιο, Iñaki Rivera Beiras, Professor, University of Barcelona (SP), David Brotherton, Professor, City University of N.Y. (U.S.A.), George Rigakos, Professor, Carleton University (CA), Vincenzo Ruggiero, Professor, Middlesex University (UK), Dina Siegel, Professor, Utrecht University (NL), René Van Swaaningen, Professor, Erasmus University (NL), Valeria Weis, Associate Professor, University of Buenos Aires (AR), Damian Zaitch, Associate Professor, Utrecht University (NL).

Επιστημονικοί συνεργάτες

Βίκυ Βασιλαντωνοπούλου, Άννα Κασάπογλου, Δημήτρης Κόρος, Δημήτρης Παρασκευόπουλος,
Πάννης Πέτσας, Μαρκέλα Σιταρά, Σοφία Σπυρέα, Αθανάσιος Χουλιάρας.

Επικοινωνία

E.E.M.E.K.E.: grsscsc@gmail.com

Υπεύθυνος επικοινωνίας

Για την Ε.Ε.Μ.Ε.Κ.Ε.: Ε. Σταμούλη

Γλωσσική επιμέλεια

Στέλιος Στεμνής

Σχεδιασμός – Επιμέλεια

Μοτίβο εκδοτική Α.Ε.

Πλαπούτα 2 & Καλλιδρομίου, 114 73 Αθήνα, Τηλ. 2108222835, info@motibo.com

Κεντρική διάθεση

Το περιοδικό διατίθεται σε ηλεκτρονική μορφή αρχείων PDF και epub, και διατίθεται από την ηλεκτρονική πλατφόρμα www.toposbooks.gr/contents/books2.php?bid=92&bcid=4

Απαγορεύεται η αναδημοσίευση μέρους ή όλου του έργου, καθώς και η αναπαραγωγή ή μετάδοσή του με οποιοδήποτε οπτικοακουστικό, γραπτό ή άλλο μέσο χωρίς την έγγραφη άδεια του εκδότη ή του συγγραφέα.

Τιμή τεύχους: 20,00 ευρώ

Τεύχος 2– 2021 • ISSN 2732-8600

2ο Τεύχος Δεκέμβριος 2021

Εκδοτικό σημείωμα..... 5

ΑΡΘΡΑ-ΜΕΛΕΤΕΣ

Κώστας Κοσμάτος
Οι νέες νομοθετικές επιλογές στο πεδίο έκτισης της ποινής..... 9

Μαρκέλλα Σιταρά
Απο-φυλακοποίηση: Αρχές και δράσεις για τη σταδιακή ελαχιστοποίηση της υλικής και άυλης φυλακής ως προϋπόθεση μείωσης της κοινωνικής βλάβης.....29

Χάρης Παπαχαραλάμπος
Η «ανεκτικότητα» ως δικαιοπολιτικό πρόταγμα. Μεγαλείο του φιλελευθερισμού ή μορφή κυβερνητικότητας; Ακολουθώντας τη σκέψη των Michel Foucault και Wendy Brown..... 57

ΕΡΕΥΝΕΣ

Σοφία Βιδάλη
Συνεργασία: Χαράλαμπος Καραγιαννίδης, Αλεξάνδρα Κουφούλη, Σοφία Σπυρέα
Δικαστική Αστυνομία και αποτελεσματικότητα του συστήματος ποινικής δικαιοσύνης στην Ελλάδα – Παρουσίαση μιας έρευνας..... 67

ΒΙΒΛΙΟΚΡΙΣΙΑ

Γιώργος Παπανικολάου
R. Reiner (2021). *Social democratic criminology*. London: Routledge..... 115

ΔΙΑΤΡΙΒΕΣ, ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΕΣ ΕΡΓΑΣΙΕΣ, ΝΕΟΙ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΕΣ

Ευαγγελία Παναγοπούλου
Το *modus operandi* της λαθρεμπορίας ως οργανωμένης εγκληματικής δραστηριότητας και οι τρόποι αντιμετώπισής της:
Το παράδειγμα των προϊόντων καπνού..... 121

Αντιγόνη: Το ερώτημα

Εκδοτικό σημείωμα

Στο πρώτο τεύχος του περιοδικού *Αντιγόνη: το ερώτημα*, η Συντακτική Επιτροπή έφερε στο προσκήνιο θέματα σχετικά με το ποινικό φαινόμενο και το εγκληματικό ζήτημα, που είχαν ως αναφορά τα 200 έτη από την επανάσταση του 1821 και θεωρούνται ξένα ή αδιάφορα για την «παραδοσιακή», εστιασμένη στα προτάγματα του κλασικισμού και του θετικισμού, εγκληματολογία. Στο παρόν δεύτερο τεύχος, μέσα από την ύλη του περιοδικού συνεχίζεται η πορεία που εγκαινιάστηκε πριν από λίγους μήνες: αναδεικνύονται και προσεγγίζονται κριτικά, ζητήματα άλλοτε συνδεδεμένα με την επικαιρότητα της ποινικής καταστολής και άλλοτε αναγόμενα σε ευρύτερους προβληματισμούς που έχουν τεθεί τις τελευταίες δεκαετίες από την Κριτική Εγκληματολογία και την αντεγκληματική πολιτική και συναφή πεδία. Συγκεκριμένα, η ύλη του παρόντος τεύχους διαρθρώνεται σε τρεις μελέτες που υποβλήθηκαν σε κρίση και στην παρουσίαση –εκτός κρίσης– μιας έρευνας, μιας βιβλιοκρισίας και μιας μελέτης με βάση μια διπλωματική εργασία.

Στην πρώτη μελέτη με θέμα «Οι νέες νομοθετικές επιλογές στο πεδίο έκτισης της ποινής», ο Κώστας Κοσμάτος πραγματεύεται την τάση αυστηροποίησης που χαρακτηρίζει το θεσμικό πλαίσιο έκτισης των ποινών στην Ελλάδα, όπως αυτή αποτυπώνεται σε πρόσφατες νομοθετικές παρεμβάσεις (ιδίως στους νόμους 4760/2020 και 4855/2021). Ειδικότερα, στη συμβολή του συγγραφέα αναδεικνύεται ότι ο νομοθέτης, μετά την υπαγωγή των φυλακών στο Υπουργείο Προστασίας του Πολίτη, που σημαίνει την προβληματική δικαιοκρατικά ένταξη δύο διακριτών λειτουργιών του τυπικού κοινωνικού ελέγχου, της δίωξης του εγκλήματος και της απονομής της δικαιοσύνης, υπό την ίδια σκέπη, επιφυλάσσει δυσμενή μεταχείριση σε ορισμένες κατηγορίες κρατουμένων με κριτήρια το ύψος της ποινής τους και την αξιόποινη πράξη για την οποία επιβλήθηκε αυτή η ποινή. Ο Κοσμάτος εντάσσει αυτές τις επιλογές στην πολιτική που βασίζεται στο δόγμα «νόμος και τάξη» και επισημαίνει ότι με αυτές υπηρετείται η επιλεκτική αχρήστευση όσων θεωρούνται επικίνδυνοι και στοχοποιούνται ως υπεύθυνοι για την αύξηση της εγκληματικότητας.

Ακολουθεί η μελέτη της Μαρκέλλας Σιταρά με θέμα «Απο-φυλακοποίηση: Αρχές και δράσεις για τη σταδιακή ελαχιστοποίηση της υλικής και άυλης φυλακής ως υπόθεση μείωσης της κοινωνικής βλάβης». Στη μελέτη αυτή αναλύονται οι βασικές αρχές για μία δημόσια πολιτική περιορισμού της φυλακής υπό την οπτική του «ριζοσπαστικού εγγυητισμού», όπως η τάση αυτή αναπτύσσεται στο έργο του Καθηγητή

Νομικής στο Πανεπιστήμιο της Βαρκελώνης και Συνηγόρου Ανθρώπινων Δικαιωμάτων Iñaki Rivera Beiras. Πρόκειται για μια προσέγγιση του θεσμού της φυλακής και της μεταχείρισης των κρατουμένων με απώτερους στόχους τη μείωση της κοινωνικής βλάβης (που η έκτιση ποινών κατά της ελευθερίας προκαλεί στους ίδιους τους κρατουμένους, τους οικείους τους και στο ευρύτερο κοινωνικό σώμα) και την ουσιαστική κοινωνική επανένταξη, επανονηματοδοτώντας τις στρατηγικές και τις πρακτικές που τη στηρίζουν. Ο Rivera Beiras εξετάζει τις δυνατότητες μιας πολιτισμικής και πολιτικής στρατηγικής, που επιδιώκει την ανάπτυξη δράσης από την πλευρά των κοινωνικών κινημάτων. Σύμφωνα με την άποψη αυτή, τα κοινωνικά κινήματα δέχονται τα αιτήματα των ατόμων που πλήττονται από τη φυλακή και, σε συνδυασμό με το διεθνές νομικό πλαίσιο για τα ανθρώπινα δικαιώματα, μπορούν να ασκούν πίεση στο εσωτερικό των κρατών. Η Σιταρά βασίζεται στις θέσεις του Rivera και τις αναπτύσσει υπό το πρίσμα του ποινικού εγγυητισμού και του προτύπου της ελάχιστης ποινικής παρέμβασης καθώς και του ποινικού και σωφρονιστικού καταργητισμού.

Στην τρίτη μελέτη με θέμα «Η “ανεκτικότητα” ως δικαιοπολιτικό πρόταγμα. Μεγαλείο του φιλελευθερισμού ή μορφή κυβερνητικότητας; Ακολουθώντας τη σκέψη των Michel Foucault και Wendy Brown», ο Χάρης Παπαχαράλμπους εξετάζει την ανεκτικότητα (tolerance) υπό την οπτική της πολιτικής λειτουργίας της, που προτείνει η Αμερικανίδα καθηγήτρια πολιτικής φιλοσοφίας Wendy Brown, ως πειθάρχηση και χειραγώγηση της ταυτισμένης με την εξουσία κοινωνίας. Η Brown θέτει το ερώτημα εάν η υπέρβαση της ανεκτικότητας είναι ακόμη δυνατή εντός του πλαισίου του πολιτικού φιλελευθερισμού. Στο επίκεντρο του ενδιαφέροντος τίθεται η κριτική της για την ανεκτικότητα ως ιδεολογία του σύγχρονου δυτικού ιμπεριαλισμού στο πλαίσιο της νεωτερικότητας. Η ανεκτικότητα καταλαμβάνει χώρο μεταξύ αδιαφορίας και επιδοκίμασίας και μεταξύ αποδοχής και εξόντωσης του απορριπτέου, σε ένα σχήμα άρνησης-αποδοχής-απόρριψης, όπου το κράτος αναβαθμίζεται από το επίπεδο της απλής πρακτικής και συνδέεται με καταστάσεις εξαίρεσης, μετα-αποικιακά διεφθαρμένα καθεστώτα και «κρυπτο-ιμπεριαλιστικά μορφώματα». Ο Παπαχαράλμπους περιγράφει συστηματικά την κριτική που ασκείται και στην προσέγγιση της ίδιας της Brown. Η μελέτη εκκινεί από την περισσότερο οικεία για τους εγκληματολόγους γενεαλογική προσέγγιση του Foucault και προσφέρει ερείσματα για νέες αναγνώσεις θεμάτων εγκληματολογικού και ποινικού ενδιαφέροντος, όπως ο κοινωνικός έλεγχος ως ενσωμάτωση των πολιτών στο σύστημα, οι καταστάσεις εξαίρεσης, το μίσος, οι αποκλεισμοί, η μηδενική ανοχή.

Ακολουθεί η συνοπτική παρουσίαση έρευνας της Σοφίας Βιδάλη με τη συνεργασία των Χαράλαμπου Καραγιαννίδη, Αλεξάνδρας Κουφούλη και Σοφίας Σπυρέα, που διεξήχθη το 2017 και αφορά τη σύσταση Δικαστικής Αστυνομίας στην Ελλάδα, με επίκεντρο την αντιμετώπιση της διαφθοράς, της βαριάς οικονομικής εγκληματικότητας και του οργανωμένου εγκλήματος. Δημοσιεύονται αποσπάσματα από την έκθεση με τα πορίσματά της για την ανάγκη σύστασης Δικαστικής Αστυνομίας και η πρόταση

για την ίδρυσή της. Η παρουσίαση περιλαμβάνει επισκόπηση ελληνικής και διεθνούς βιβλιογραφίας για τη Δικαστική Αστυνομία, τα δικονομικά συστήματα (συγκριτική ανάλυση οκτώ χωρών) και το θεσμικό πλαίσιο της ποινικής προδικασίας. Η ανάλυση των πρώτων ενοτήτων αναδεικνύει τα λειτουργικά προβλήματα που ανακύπτουν σχετικά με την προδικαστική έρευνα στην Ελλάδα και καταλήγει στις βασικές προϋποθέσεις για τη σύσταση Δικαστικής Αστυνομίας. Στη συνέχεια αναλύονται τα βασικά πορίσματα από την έρευνα που διεξήχθη με ομάδες εστίασης και συμμετέχοντες δικαστικούς λειτουργούς, αστυνομικούς, στελέχη ανεξάρτητων αρχών και της δημόσιας διοίκησης, με εμπειρία στα ζητήματα που εστιάζει η έρευνα. Η έρευνα με ομάδες εστίασης εξέτασε και ανέδειξε την ανάγκη και τη σκοπιμότητα ίδρυσης Δικαστικής Αστυνομίας σε συσχέτιση με τα προβλήματα που αντιμετωπίζουν οι αρμόδιοι δικαστικοί λειτουργοί, αστυνομικοί και στελέχη της δημόσιας διοίκησης, την ανάγκη να επαναπροσδιοριστεί συνολικά η αντεγκληματική πολιτική και να στραφεί στην κοινωνική πρόληψη του εγκλήματος, καθώς και τη σημασία σύστασης Δικαστικής Αστυνομίας υπό τη διεύθυνση εισαγγελέα ή ανακριτή και τα κριτήρια της καθ' ύλην δικαιοδοσίας της. Η δημοσίευση της έρευνας αποκτά σήμερα μια πρόσθετη σημασία μετά και την ανακοίνωση του υπουργού Δικαιοσύνης στην ομιλία του στη Βουλή για τον κρατικό προϋπολογισμό του 2022, ότι στις τομές που υλοποιεί το Υπουργείο περιλαμβάνεται ο σχεδιασμός «της δομής μιας νέας Υπηρεσίας, της Δικαστικής Αστυνομίας, που αποτελεί πάγιο αίτημα όλων των παραγόντων του δικαστικού μας συστήματος».

Στην επόμενη συμβολή, ο Γιώργος Παπανικολάου επιχειρεί μια κριτική παρουσίαση του βιβλίου του Robert Reiner με τίτλο *Social democratic criminology* (2021). Ο Παπανικολάου αναφέρεται στον συγγραφέα και στη συμβολή του στην κοινωνιολογία της αστυνομίας και στην κριτική εγκληματολογία. Διευκρινίζει ότι η «σοσιαλδημοκρατική εγκληματολογία» δεν αποτελεί συγκροτημένο ρεύμα και εξηγεί ότι το βιβλίο του Reiner μπορεί να διαβαστεί ως «ουσιαστικός φόρος τιμής» στο πνεύμα των εγκληματολόγων και κοινωνιολόγων της απόκλισης που αντιλαμβάνονταν τον κοινωνικό ρόλο, τη σημασία, τις προκλήσεις και τα προβλήματα του ποινικού φαινομένου συνολικά, υπό το πρίσμα των πέντε θεμελιωδών θέσεων της σοσιαλδημοκρατικής προσέγγισης όσον αφορά: α) τον περιορισμό του προβλήματος «έγκλημα», β) την απόδοση του εγκλήματος στην πολιτική και ηθική οικονομία του καπιταλισμού και τις επιταγές του αδίστακτου εγωισμού, γ) τους όρους δικαιολόγησης τιμωρητικών ποινικών παρεμβάσεων, δ) την αναποτελεσματικότητα του συστήματος της ποινικής δικαιοσύνης και ε) την πραγμάτωση της κοινωνικής δημοκρατίας και την «εξαφάνιση» των περισσότερων σημερινών εγκλημάτων. Ο Παπανικολάου επισημαίνει την επικοινωνία της ανάλυσης του Reiner με διάφορες τάσεις της κριτικής και ριζοσπαστικής εγκληματολογίας, ιδεαλιστικές και πραγματιστικές, καθώς και με την τάση της ζημιολογίας, τονίζει τις ελλείψεις της ανάλυσης του συγγραφέα όσον αφορά την έννοια της «ηθικής οικονομίας» και θεωρεί ότι το έργο αυτό πρέπει να μελετηθεί προσεκτικά ως μια «ευσύνοπτη και μεστή παρουσίαση μιας, υπολογίσιμης ακόμη, γραμμής άμυνας

απέναντι στον κανιβαλισμό της νεοφιλελεύθερης τιμωρητικότητας και καταστολής» που θέτει το ερώτημα για την ηθική υπόσταση του κόσμου που επιθυμούμε.

Τέλος, στην ενότητα για την παρουσίαση του έργου νέων επιστημόνων, περιλαμβάνεται η μελέτη της Ευαγγελίας Παναγοπούλου «Το *modus operandi* της λαθρεμπορίας ως οργανωμένης εγκληματικής δραστηριότητας και οι τρόποι αντιμετώπισής της: Το παράδειγμα των προϊόντων καπνού». Εξετάζεται η έκταση και τα ποιοτικά χαρακτηριστικά, διεθνώς και στη χώρα μας, μιας από τις κυριότερες δραστηριότητες του οργανωμένου εγκλήματος, με μεγάλο κέρδος και χαμηλό ρίσκο. Στη μελέτη σκιαγραφούνται οι τρόποι διακίνησης των λαθραίων καπνικών προϊόντων και οι πρακτικές των λαθρεμπορικών ομάδων που προσδίδουν σε αυτήν χαρακτηριστικά κρατικού-εταιρικού εγκλήματος. Παρουσιάζονται επίσης οι βλαπτικές κοινωνικο-οικονομικές επιπτώσεις του φαινομένου και εκτίθενται δικαιοκρατικοί προβληματισμοί για την αναποτελεσματικότητα των υιοθετούμενων αντεγκληματικών πολιτικών και τις αποκλίσεις από τις βασικές αρχές του (δικονομικού) ποινικού δικαίου, καθώς και για τους παράγοντες, νομικούς και εξωνομικούς, που δυσχεραίνουν την ανάκριση στα εγκλήματα αυτού του είδους.

Με το τεύχος αυτό –όπως φαίνεται από τις θεματικές που περιλαμβάνει– επιχειρείται να ανοίξει μια συζήτηση, τόσο για την ποινική πολιτική στη χώρα μας όσο και για τους ποινικοκασταλτικούς θεσμούς, καθώς και για την εμπλοκή με το έγκλημα, η οποία θα επιδιωχθεί να συνεχιστεί και στο επόμενο τεύχος.

Η Συντακτική Επιτροπή

Οι νέες νομοθετικές επιλογές στο πεδίο έκτισης της ποινής

Κώστας Κοσμάτος

Επίκουρος Καθηγητής Εγκληματολογίας, Νομική Σχολή, ΔΠΘ

Περίληψη¹

Η μελέτη εξετάζει το θεσμικό πεδίο έκτισης της ποινής στην Ελλάδα, σύμφωνα με πρόσφατες νομοθετικές πρωτοβουλίες. Ειδικότερα παρουσιάζονται οι βασικές τροποποιήσεις των διατάξεων που ρυθμίζουν τις τακτικές άδειες των κρατουμένων, τις μεταγωγές τους σε αγροτικά καταστήματα κράτησης και την υπ' όρον απόλυση, στις οποίες διακρίνεται εμφανώς η τάση αυστηροποίησης σε συγκεκριμένες ομάδες κρατουμένων, με άξονες είτε το ύψος της ποινής είτε το είδος του εγκλήματος για το οποίο επιβλήθηκε η ποινή που εκτίεται. Πρόκειται για εφαρμογή της προσέγγισης “law and order”, με στόχο, αφενός, την επιλεκτική ακρήστευση όσων θεωρούνται επικίνδυνοι, στοχοθετούνται ως υπεύθυνοι για την αύξηση της εγκληματικότητας στη χώρα και, αφετέρου, την παράλληλη τόνωση του αισθήματος ασφάλειας των πολιτών που νομιμοποιούν τέτοιες πολιτικές.

Abstract

The study examines the institutional field of the execution of the sentence in Greece, according to the recent legislative initiatives. In particular, it presents the main amendments to the provisions regulating the regular leaves of detainees, their transfers to rural detention facilities and their release on parole, in which the tendency of tightening up on specific groups of prisoners is clearly discernible, based on either the amount of the penalty or the type of crime for which the sentence was imposed. This is an application of the ‘law and order’ approach with view to both the selective stultification of those considered dangerous and targeted as responsible for the increase of crime in the country, while at the same time stimulating the sense of security of the citizens who legitimize such policies.

1. Το παρόν κείμενο υποβλήθηκε προς δημοσίευση τον Οκτώβριο του 2021, πριν από την ψήφιση του Ν. 4855/2021 «Τροποποιήσεις του Ποινικού Κώδικα, του Κώδικα Ποινικής Δικονομίας και άλλες επείγουσες διατάξεις» (ΦΕΚ Α' 215/12.11.2021). Όλες οι σχετικές αναφορές γίνονται στο αντίστοιχο ΣχΝ που είχε τεθεί σε δημόσια διαβούλευση από 24 Σεπτεμβρίου έως 8 Οκτωβρίου 2021.

Απο-φυλακοποίηση: Αρχές και δράσεις για τη σταδιακή ελαχιστοποίηση της υλικής και άυλης φυλακής ως προϋπόθεση μείωσης της κοινωνικής βλάβης

Μαρέλλα Σιταρά

Κοινωνιολόγος, Δρ. Πανεπιστημίου Βαρκελώνης

Περίληψη

Το παρόν άρθρο, έχοντας ως βάση τη θεωρητική τεκμηρίωση και τις προτάσεις του έργου *Απο-φυλακοποίηση: Βασικές αρχές για μία δημόσια πολιτική μείωσης της φυλακής (υπό την οπτική του ριζοσπαστικού εγγυητισμού)*,¹ του καθηγητή Ποινικού Δικαίου του Πανεπιστημίου της Βαρκελώνης Iñaki Rivera Beiras, επιδιώκει να προβάλλει και να διανθίσει το πρόταγμα μίας ριζοσπαστικής αλλαγής στην οπτική και πρακτική που αφορά τον θεσμό της φυλακής, τη σωφρονιστική μεταχείριση και την επανένταξη των κρατούμενων ατόμων: αυτή της ελαχιστοποίησης της φυλακής ως προϋπόθεση για τη μείωση της κοινωνικής βλάβης και την κοινωνική επανένταξη. Σε αυτό το πλαίσιο, οι αρχές, πρακτικές και δράσεις που παρουσιάζονται βασίζονται στις αρχές του ποινικού εγγυητισμού-προτύπου ελάχιστης ποινικής παρέμβασης, του καταργητισμού, στις υπάρχουσες διεθνείς νομικές κατακτήσεις στο πεδίο των θεμελιωδών δικαιωμάτων, στην εμπειρία και παρακαταθήκη κοινωνικών εγχειρημάτων και κινημάτων, καθώς και των αιτημάτων των ίδιων των κρατουμένων.

Abstract

The present article, largely building on the theoretical perspectives and suggestions set forward in the work by Iñaki Rivera Beiras (2017). *Descarceration. Principles for a public reductionist policy for prisons (from the radical guarantism point of view)*, aspires to showcase and contribute to the discussions of the imperative for a radical change in the narrative and practice of (i) the institution of prison, (ii) correctional treatment, and (iii) the rehabilitation of inmates: that of the minimization of prison as a prerequisite for the substantial reduction of social harm and for social re-integration. Within this framework, the principles, practices and actions presented in this article are based on the theory of penal guarantism-minimum intervention and abolitionism, while accounting established international legal accomplishments in the field of fundamental human rights, the experiences and legacies of social movements, as well as the demands of inmates themselves.

1. Πρωτότυπος τίτλος: Rivera, I. (2017). *Descarceración. Principios Para una Política Pública de Reducción de la Cárcel (desde un garantismo radical)*. Barcelona: Tirant lo Blanch.

Η «ανεκτικότητα» ως δικαιοπολιτικό πρόταγμα. Μεγαλείο του φιλελευθερισμού ή μορφή κυβερνητικότητας; Ακολουθώντας τη σκέψη των Michel Foucault και Wendy Brown *

Χάρης Παπαχαράλαμπος

Αναπληρωτής Καθηγητής Ποινικού Δικαίου και Φιλοσοφίας Δικαίου, Τμήμα Νομικής, Πανεπιστήμιο Κύπρου (UCY)

Περίληψη

Η Wendy Brown αντιλαμβάνεται την ανεκτικότητα ως μορφή κυβερνητικότητας με την έννοια του Foucault. Με την ανεκτικότητα, ασκείται μια εξουσία που αντικαθιστά την κλασική έννοια της κυριαρχίας στην ύστερη νεωτερικότητα, όπου το κράτος τείνει να καθεί, όχι όμως χωρίς παλινδρομήσεις και νέες μορφές κρατικής βίας. Δικαιοπολιτικά, αυτή η αντίληψη αντιμετωπίζει ένα αποφασιστικό δίλημμα, δηλαδή εάν η υπέρβαση της ανεκτικότητας είναι ακόμη δυνατή εντός του πλαισίου του πολιτικού φιλελευθερισμού. Υποστηρίζεται εδώ ότι αν και η Brown ασκεί καταλυτική κριτική στην ανεκτικότητα ως ιδεολογία του σύγχρονου δυτικού ιμπεριαλισμού, ωστόσο δεν προτίθεται να τον εγκαταλείψει τελείως. Αποφεύγει έτσι μια βαθύτερη ανάλυση εναλλακτικών που κείνται πέραν της ριζοσπαστικοποίησης του φιλελευθερισμού, εναλλακτικές που δείχνουν προς μια ολική ανατροπή του συνόλου του δυτικού δικαιοπολιτικού οικοδομήματος.

Abstract

Wendy Brown conceives of tolerance as a form of governmentality in the sense of the term Foucault has introduced. Tolerance is a kind of power exertion, prone to substitute for the classic notion of sovereignty in the post-modern age, where the state is tending to fade away but not without regressions and new forms of state violence. As to polity and law this conception faces a decisive dilemma, namely whether or not the surpassing of tolerance is still possible within the frame of political liberalism. It is submitted that although Brown exerts a devastating critique to tolerance as an ideology of contemporary Western imperialism, she however is not willing to abandon liberalism entirely. She thus avoids a more thorough analysis of alternatives going beyond radicalizing liberalism, alternatives which point to a total overthrowing of the whole Western politico-legal edifice.

* Επεξεργασμένη εισήγηση του γράφοντος στο 9ο Πανελλήνιο Συνέδριο Φιλοσοφίας με θέμα: «Δικαιοσύνη και Πολιτική» (ΑΠΘ, 20-21.3.2018)

Δικαστική Αστυνομία και αποτελεσματικότητα του συστήματος ποινικής δικαιοσύνης στην Ελλάδα – Παρουσίαση μιας έρευνας

Σοφία Βιδάλη

Καθηγήτρια Εγκληματολογίας και Αντεγκληματικής Πολιτικής, Πάντειο Πανεπιστήμιο

Συνεργασία:

Χαράλαμπος Καραγιαννίδης

Δρ. Εγκληματολογίας Νομικής Σχολής, ΑΠΘ, Δικηγόρος

Αλεξάνδρα Κουφούλη

Υπ. Δρ. Εγκληματολογίας Παντείου Πανεπιστημίου

Σοφία Σπυρέα

Δρ. Τμήματος Κοινωνικής Πολιτικής, ΔΠΘ

Περίληψη

Η παρούσα μελέτη παρουσιάζει τα πορίσματα μιας ποιοτικής έρευνας που διεξήχθη το 2017, για την ανάγκη της ίδρυσης Δικαστικής Αστυνομίας στην Ελλάδα και τη σχετική πρόταση για τη δημιουργία μιας τέτοιας υπηρεσίας που θα εστιάζει στη διαφθορά, το οικονομικό και το οργανωμένο έγκλημα.

R. Reiner (2021). Social democratic criminology. London: Routledge

Γιώργος Παπανικολάου

Αν. Καθηγητής Εγκληματολογίας, Νομική Σχολή, Northumbria University, UK

Το modus operandi της λαθρεμπορίας ως οργανωμένης εγκληματικής δραστηριότητας και οι τρόποι αντιμετώπισής της: Το παράδειγμα των προϊόντων καπνού

Ευαγγελία Παναγοπούλου

ΜΠΣ ΕΑΠ «Εγκληματολογικές και Ποινικές Προσεγγίσεις της Διαφθοράς, του Οικονομικού και του Οργανωμένου Εγκλήματος». Τελωνειακή υπάλληλος

Περίληψη

Η μελέτη πραγματεύεται το ζήτημα της λαθρεμπορίας ως οργανωμένης εγκληματικής δραστηριότητας εστιάζοντας στον τομέα των προϊόντων καπνού. Παρουσιάζεται η διεθνής διάσταση του φαινομένου σήμερα, με τη σκιαγράφηση του modus operandi και των βλαβερών κοινωνικο-οικονομικών του επιπτώσεων. Παράλληλα, εξετάζονται οι αστοχίες των υιοθετούμενων αντεγκληματικών πολιτικών αλλά και οι δυσχέρειες που παρουσιάζει η ανάκριση για τα εγκλήματα των ισχυρών.

Abstract

The study examines the issue of smuggling as organized criminal activity, particularly in the tobacco sector. The modus operandi and the harmful effects on the economy and society of the particular criminal activity are analysed highlighting on the current international dimension of the phenomenon. At the same time, the failure of the adopted anti-crime policies and the difficulties of the investigation in the field of the crimes of the powerful are examined.

